30. MAI – KEEMIKUTE PÄEV

INSENERENSÜMOLOOGIA

Keemikute-tehnoloogide kõnepruuki hakkab viimasel ajal juurduma uus sõna — insenerensümoloogia. See mõiste tähistab uut rakendusteaduse haru, mis käsitleb ensümaatilise (fermentatiivse) katalüüsi rakendamist tehnoloogilistes protsessides. Katalüüsi teoreetiliste aluste uurimise ja katalüüsiprotsesside laialdase rakendamise tähtsust keemiatööstuse tehnoloogia täiustamisel rõhutati selgesti NLKP XXV kongressi otsustes. Muidugi mõeldi sel puhul n.-ö. klassikalist katalüüsi, milles rakendatakse tavaliselt anorgaanilisi katalüsaatoreid kõrgetel temperatuuridel. Sellised protsessid on end igati õigustanud paljude anorgaaniliste ja eriti orgaaniliste ainete tootmisel. Keeruka struktuuriga kergeltlagunevate orgaaniliste ühendite, eriti bioaktiivsete ainete ja toidukomponentide tootmisel osutuvad aga klassikalise katalüüsi meetodid väheefektiivseteks. Siin tulevad appi bioloogilised katalüsaatorid — ensüümid e. fermendid, millel on fantastiline spetsiifilisus ja mis võivad töötada vesilahustes suhteliselt madalatel temperatuuridel. Ensümaatiline katalüüs on biokeemikutele tuntud juba üle sajandi, kuid vastavate tehnoloogiliste protsesside laialdast rakendamist piiras oluliselt ensüümide kõrge hind. Põhimõtteliselt uued võimalused avanesid ensüümkatalüüsi rakendamisel siis, kui avastati ensüümide immobiliseerimise meetodid. Immobiliseerimise e. fikseerimise olemus seisneb selles, et külalt õrnad ensüümi makromolekulid seotakse tahke kandjaga ja sel teel saadakse nn. kinnisensüümid, s. o. katalüsaatorid, milles elusorganismidele iseloomulik spetsiifilisus on ühendatud tavaliste tööstuslike katalüsaatorite tehnoloogilise kasutamise hõlpsusega. Insenerensümoloogia kui teadus kujunes välja alles eelmisel viisaastakul ja terves maailmas on teada veel õige vähe kinnisensüümide kasutamisele põhinevaid tehnoloogilisi protsesse. Insenerensümoloogia külgede väljatöötamisel on oma osa andnud ka TPI keemikud. Eelmise viisaastaku alguses mõne entusiasti jõududega alustatud töö alusel toiduainete tehnoloogia kateedris on praeguseks välja kujunenud rohkearvuline insenerensümoloogia uurimisgrupp, mille töö resultaadid on saanud juba üsna laialdaselt tuntuks.

Uurimistöö efektiivsusele aitavad kaasa tihedad loomingulised kontaktid erinevate teaduslike asutuste vahel. Ka TPI insenerensümoloogid on mitmete ühistööde kaudu seotud NSVL Teaduste Akadeemia ja tööstusharuministeeriumide instituutidega ning teiste meie riigi kõrgkoolidega. Sellise koostöö efektiivsuse kõige ilmekamaks näiteks on vahest see, et koos Üleliidulise Antibiootikumide Teadusliku Uurimise Instituudi ja Riia Meditsiinipreparaatide Tehasega õnnestus möödunud aastal Nõukogude Liidus esmakordselt juurutada tehnoloogiline protsess, kus katalüsaatorina toimivad kinnisensüümid. Riia Meditsiinipreparaatide Tehase üheks ülesandeks on uute efektiivsete antibiootikumide saamiseks vajaliku poolprodukti — δ-aminopenitsillaanhappe tootmine. Möödunud aastal võeti selle produkti tootmisel kasutusele meie instituudis väljatöötatud kinnisensüüm. Uue protsessi rakendamine võimaldas rahvamajandusel säästa mitusada tuhat rubla.

Ka praegu töötavad TPI toiduainete tehnoloogia kateedri insenerensümoloogid mitmete uute kinnisensüümide saamise ja nende kasutamisel põhinevate tehnoloogiate väljatöötamisel. Põhiline tähelepanu on pööratud toidukomponentidena vajalike aminohapete ja suhkrute saamisele, aga jätkuvad ka tööd antibiootikumide alal. Tahaks loota, et ka nende tööde tulemused viivad uute insenerensümoloogiliste protsesside rakendamisele tööstuses.

ADO KÖSTNER
toiduainete tehnoloogia kateedri juhataja

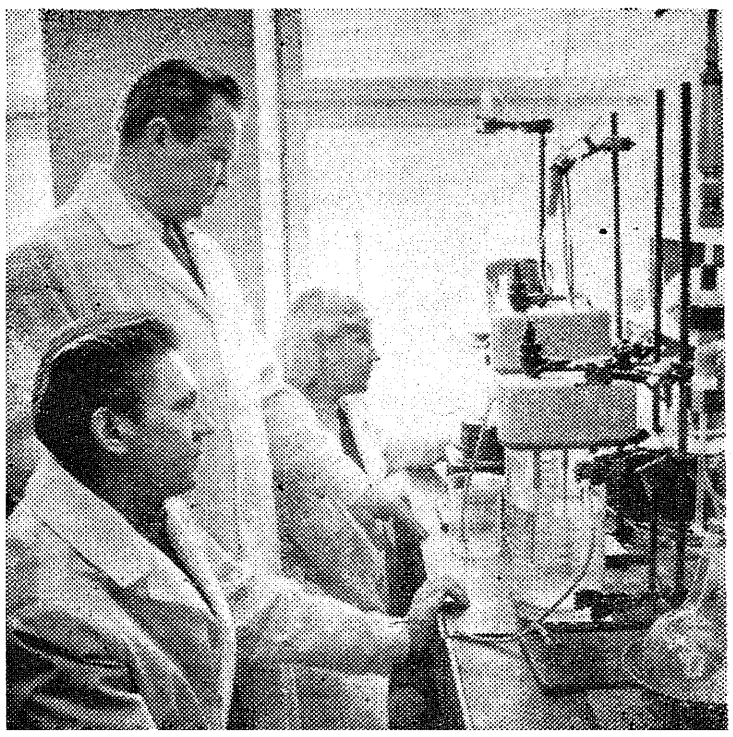

1975. a. vabariikliku ÜTÜ konkursi võitja U. Loigom (tagaplaanil) koos juhendajate dots. kt. J. Kannu ja v.-ins. O. Tautsiga. Tehakse katseid uue metoodika väljatöötamiseks nitroosoamiinide määramiseks toiduainetes.

Õppeaasta 1975/76 hakkab ümber saama. Vähemasti loengutega ollakse päris lõpukorral. Veel mõned laborid ja konsultatsioonid, projektid ja kursusetööd, mille viimased (ei tea, mitmendad juba!) tähtajad varsti minevikus on, enne veel arvestuste nädal ja siis nad tulevadki — E K S A M I D.

Enamikule meie tudengitest kestab eksamisessioon 7. juunist 4. juulini. Kolmandad kursused lõpetavad kas 30. mail, 6. või 13. juunil, ka neljandad kursused saavad 13. juuniks sessi läbi. Mõnedel erialadel on eksamid juba möödas, praegu ollakse praktikal. Diplomandidel on jäänud viimane etteastumine — diplomiprojekti või -töö kaitsmine.

Ruumikujundus

tänapäeval — sellest pidas huvitava loengu Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi õppejõud V e l l o L i i v.

Loengu organiseerimise mõte tekkis ühiselamutubade kontrollimise käigus ja selle läbiviijaks oli mehaanikateaduskonna a/ü.-büroo. Nüüd lühidalt kuuldust-nähtust.

Kujunduse komponentide (valguse-varju, värvide, mööbli) mõjust inimesele saime teada, et tähtsaim põhimõte nende vahel on t a s a k a a l u, h a r m o o n i a saavutamine. Selleks tuleb aga vähemalt põgusaltki tunda mõningaid värvustasakaalu, optika ja muid seaduspärasusi. Võltspinnakatted, imitatsioonid on aga väikekodanliku maitse näited, kus rikutakse põhimaterjalidele omaseid kujundusvõtteid. Kas pole sama lugu ka inimeste välimuse «kujundamisel»?

Tänapäeva (ja tuleviku) ruumikujunduse põhimõtetest oli uudne sisustuse m o b i i l s u s, mille puhul inimene võib oma ruumile anda mõne minutiga hoopis teise, vajalikuma ja ratsionaalsema väljanägemise. Teiste sõnadega, mööbel võtab asendi inimese järgi, mitte vastupidi.

Nagu lubatud, tuli juttu ka konkreetselt TPI ü h i s e l a m u t u b a d e k u j u n d u s e s t. Siin pidas lektor vajalikuks rõhutada kõigepealt ruumide p u h t u s t, mis oleneb ikkagi vaid toaelanikest. Uue ja ratsionaalsema ühiselamutoa sisustuse kujundamine ja tellimine peaks olema tuleviku (kuid mitte liiga kauge tuleviku) küsimus. Üliõpilaste «omaloomingust» jättis parema mulje v a n a n e n u d m ö ö b l i ü l e v ä r v i m i n e, kusjuures värvi valikul oli lähtutud sellest, et tuba moodustaks terviku. Töömahukas vana mööbli «ülepõletamine» aga meenutab pigem sauna kui elutuba.

Konkreetsemaid kujundamisnäpunäiteid tudengitele ei olnud aga paraku võimalik anda, sest üliõpilasi oli loengule kogunenud vaid käputäis, hoolimata eelnevast agitatsioonist. Küllap oli siin oma osa pingelisel arvestusteperioodil, ilusal ilmal, tudengite tavalisel passiivsusel.

Võimalus konsultatsioonile oma tubade kujundamisel on aga olemas edaspidi ja küllap sügisel meie tudengid seda ka kasutavad.

REIN MÄGI
mehaanikateaduskonna
a/ü.-komitee olmekomisjoni
esimees

REKTORI KÄSKKIRI

nr. 332/9 14. maist 1976 ühiselamute tubadevahelise sotsialistliku võistluse võitjate ja majanõukogude premeerimise kohta.

Vastavalt TPI ühiselamute konkurss-ülevaatuse kokkuvõtetele avaldas rektor kiitust ja premeeris 15.— rublaga 52 ühiselamuelanikku — sotsialistliku võistluse võitjat ja majanõukogude aktivisti. Premeeritute nimed avaldasime oma ajalehe eelmises numbris.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TPI

TPI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

TALLINNA POLÜTEHNIK

Nr. 19 (825) Reedel, 21. mail 1976 XXVIII AASTAKÄIK

NLKP ajaloo eksami eelseid mõtteid

Esimese kursuse õppeplaanis on NLKP ajalool tähtis koht. NLKP XXV kongressil rõhutati noorsoo poliitilise kasvatuse tõhustamise vajadust ning anti seega uued ülesanded ka üliõpilaskonnale. Siiski tekib aine põhjaliku omandamisega tudengitel vahel raskusi. On ju tegemist distsipliiniga, mille põhialused on keskkoolist NSV Liidu ajaloo baasil olemas ning seetõttu arvatakse, et piisab õpitu kergest «ülekäimisest.» Õpperühma LR-21 seniste kogemuste põhjal võin väita, et päris nii see pole. Võtsime rühmas tarvitusele abinõud õppetöö tõhustamiseks. Abinõude suunad tunnistati 16. aprillil toimunud NLKP ajaloo kateedri koosolekul õigeks. Neist tahaksingi ligemalt rääkida.

Värsketele tudengitele valmistab esimesel semestril palju peavalu konspekteerimine, milleks vajalikku vilumust eelnev koolipraktika paraku ei anna. Sellest tulenevalt on loengukonspekt tihti lünklik või puudub hoopis. Hilisemale eksamiks valmistumisele see kasuks muidugi ei tule. Samuti pole keskkoolist tuttav selline õppetöö vorm nagu NLKP ajaloo seminar, eriti aga seal laialdaselt viljeldav referatiivsete tööde koostamine. Seminarideks valmistumisel tekitab raskusi kogu kohustusliku kirjanduse läbitöötamine ning põhjaliku, kuid samal ajal kokkusurutud konspekti koostamine.

Kõigi mainitud põhjuste tõttu võis ka meie esimese semestri tööd NLKP ajaloos pidada n.-ö. rahuldavaks, mida kinnitasid ka sessiooni tulemused. Peamised puudujäägid olid aine sisulises mõistmises, kuid ka õppedistsipliinis. Seetõttu otsustasime ühiskonnateaduste omandamisele rohkem tähelepanu pöörata. Kevadsemestri esimesel komsomolikoosolekul, milles osales ka NLKP ajaloo seminari õppejõud, võtsime vastu otsuse töö parandamise kohta. Et tõsta õppedistsipliini ja aidata kaasa aine omandamisele, otsustasime üliõpilastelt nõuda kohustuslikku konspekti esitamist puudutud tunni teema kohta. Ettekannete sisu parandamiseks otsustasime igaks tunniks ettevalmistamisel määrata üliõpilased, kes teatud punkte põhjalikumalt uurivad ning tunnis sellega arutlust sisukamaks muudavad. Seminaride kordaminekuks on vajalik komsomoli ja õppejõu tihe koostöö, mille tõttu otsustasime igakuusel koosolekul vaagida ka jooksvaid küsimusi NLKP ajaloo õppimisel ning teha vastavaid korrektiive. Väga vajalik on komsomoli abi nõrgalt edasijõudvatele üliõpilastele ning nüüd abistavadki tugevamad tudengid mahajääjaid. Suurt tähelepanu otsustasime pöörata NLKP XXV kongressi otsuste tundmaõppimisele, sellel teemal tehti 6 referaati. Kõik need abinõud on aidanud meil NLKP ajaloo omandamist kõrgemale tasemele tõsta, mis muidugi peaks ka eksamihinnetele positiivselt mõjuma.

Edaspidi oleks minu arvates vaja esimese kursuse üliõpilastele anda sissejuhataval loengul kateedri poolt üksikasjalisemaid juhtnööre loengute ja kirjanduse konspekteerimise kohta ning võib-olla esitada kohe ka näide korralikust konspektist. Esmakursuslaste komsomolibüroodel tuleks kindlasti kiiresti luua asjalikud töösuhted õppejõuga, et vastastikuses koostöös muuta NLKP ajaloo õppimine põhjalikumaks ning efektiivsemaks ja luua sellega eeldused eksami heaks sooritamiseks.

HENDRIK GROSS
LR-21 komsorg.

Referatiivsed tööd täppisteadustes...

TPI täppisteadusalase üliõpilaste referatiivsete teaduslike tööde 1975/76. õ.-a. konkursi tulemused:

konkursile laekus 241 referatiivset tööd, sealhulgas füüsika alalt 43, keemia alalt 78, matemaatika alalt 61, teoreetilise mehaanika alalt 22 ja tugevusõpetuse alalt 37 tööd.

Rektori käskkirja nr. 305/9 3. maist 1976. a. järgi premeeriti konkursist osavõtjaid alljärgnevalt:

I preemia 30.— rbl.
Viktor Landa (MM-27)

II preemia á 20.— rbl.
Aare Ignat (KA-41), Jakob Faingold (KA-47), Mihhail Vladislavlev (AA-47), Arkadi Vinnik (2 tööd, MM-47), Raivo Raidam (AV-21), Uno Klaas (EE-61), Vitali Martjušev (AL-47), Igor Volgin (MM-47).

III preemia á 15.— rbl.
Toivo Truuts (KA-41), Nikolai Salnikov (KA-47), Tiiu Melesk (KÜ-21), Illar Kaasikmäe (KÜ-21), Ülle Murm (KÜ-21), Nelli Mõtus (KÜ-21), Andres Siirde (AO-21), Kaia Kärsna (LE-41), Natalja Galina (LS-27), A. Agejev ja I. Nohrin (Kohtla-Järve, AK-47). Jelena Petrenko (EE-47), Svetlana Melnikova (MM-47), Olga Umanskaja (EK-47), Jevgeni Pets (EE-27), Gennadi Svinolupov (AV-27), Kersti Linnamägi (EE-41), Tatjana Zavjalova (TM-67), Eha Tõnupärt (EE-42), Gennadi Baldõšev (AA-47), Veera Bernatskaja (KA-27), Sven Puust (EE-62), Raivo Põial (EE-61), Olev Liik (AV-21), Jelena Kulagina (MM-48), Rein Maaniit, Ain Sammal ja Kulno Sepp (AA-41), Jüri Eik (LR-41), Olga Lomonossova (MM-47).

Premeerida mälestusesemetega:
I preemia vääriliseks tunnistatud Aleksander Tšernõhh (MM-67õ) ja Igor Osjakov (MM-67õ).

Ära märkida:

Riho Laur (KA-41), Enn Kärblane (KA-41), Kalle Kanarik (KO-41), Svetlana Karlova (KA-47), Veera Bekuševa (KA-47), Malle Põlluäär (KÜ-21), Marju Kokk (KÜ-21), Rita Roosaar (KÜ-21), Andrus Ruhno (LR-41), Tiit Hein (LR-41), Aleksander Lunkov (LS-47), Viktor Balašov (AM-27), Tatjana Antšugova (EK-47), Viktor Rõuk (LR-27), Nelli Merlei (EE-47), Tatjana Mirova (AA-27), Georgi Satševski (AO-27), Natalja Andrejeva (AA-27), Galina Poznjak (2 tööd, (MM-47), Arkadi Vinnik (MM-47), E. Kozlova ja G. Frolova (Kohtla-Järve, TM-47), Olga Filippovitš (AV-27), Ljudmilla Monjak (EE-29), Natalja Sokirko (AO-27), Veera Sergušenkova (AO-67), Aleksander Dolgov (MM-47), Svetlana Prokofjeva (KA-27), Virve Kirret (EE-21), Raivo Rebane (AV-21), Kirill Nelus (LR-27), Merike Tiigimäe (LA-21), Kaie Niglas (TI-21), Mario Vilbiks (LR-21), Kaljo Karilaid (MA-41), Vladimir Ivanov (MM-47), Mart Palmas (LR-21), Aleksander Povilaitis (LS-47), Meelis Pääro (LR-41), Semjon Snaiderman (MM-47), Olga Puškova (Kohtla-Järve, TM-47), Tiina Vija (TI-21), Sergei Pljuhhin (Kohtla-Järve, TM-27).

...ja poliitilises ökonoomias

Referatiivsete võistlustööde konkurss poliitilises ökonoomias aitas järjekordselt välja selgitada tehnikateaduskondade üliõpilasparemikku referaatide kirjutamise alal.

I auhinna koos rahalise preemiaga 20 rubla said Nikolai Zubarev (AL-87, juhendaja v.-õp. K. Kumm) ja Solveig Puulinn (LI-88, ass. V. Vahtra).

II auhinna koos rahalise preemiaga 15 rubla võitsid Nikolai Jegorov (LA-87, v.-õp. K. Kumm), Mihhail Koltsov (AL-87, v.-õp. K. Kumm) ja Igor Päss (MM-62, ass. K. Kerem).

III auhind koos rahalise preemiaga 10 rubla langes 7 üliõpilasele: Ruth Ounapuu (MM-81, ass. V. Vahtra), Aleksander Skoblov (KO-61, dots. O. Põder), Reet Rebane (KA-61, dots. O. Põder), Erika Kurvits (LA-87, v.-õp. K. Kumm), Aleksandr Sinotov (AA-87, v.-õp. K. Kumm), ja kahele kaugõppeüliõpilasele: III kursuselt Nikolai Morozov (AA, õp. ül.t. S. Jerjomina) ja II kursuselt Reene Kolts (TR, dots. kt. M. Vabar).

Ära märgiti 22 üliõpilast: J. Lvov (AL-67), N. Miller (EE-68), T. Sikk (LA-51), A. Kuznetsov (AA-87), A. Laidoner (AA-87) V. Tšurkin (AL-87), V. Veremejenko (AA-87), R. Michelski (AA-81), A. Rebane (AA-81), J. Reiska (LR-61), P. Kaeramaa (TP-41õ), R. Volt (TR-41), L. Marts (AO-67), A. Paal (AI-67), T. Tsap (IS-67), T. Arulaane (LI-81), V. Käbi (TP-21õ), M. Viin (TP-41 Kõ), M. Brauer (KP-61), S. Melsas (KÜ-61), G. Saarma (LI-81), E. Kisimets (MM-61õ).

Käesoleval aastal oli referatiivsete võistlustööde temaatika aktuaalne. Vaagiti rahvastiku probleeme, tööjõu ratsionaalset kasutamist, rahvusvahelise tööjaotuse ja integratsiooni küsimusi ning kaasaegse kapitalismi majanduse mitmeid teravaid sõlmküsimusi. Osavõtt oli hea. Esindatud olid kõik teaduskonnad ja esmakordselt pälvisid auhinnalise koha ka kaks kaugõppeteaduskonna üliõpilast. Nõrgemalt kui tavaliselt oli käesoleval aastal esindatud ehitusteaduskond.

Ka kateedri õppejõude, kes auhinnatud ja äramärgitud töid juhendasid, oli rohkem — pooled kateedri õppejõududest.

Mõneti jätsid soovida tööde vormistamise tase ja viitetehnika. Tulevikus tuleb kateedri õppejõududel üliõplaste juhendamisel rohkem tähelepanu pöörata tööde kvaliteedile, seda enam, et praegust osavõtjate arvu tuleb ilmselt optimaalseks lugeda.

IVO SOIDRA
ÜTÜ konkursi poliitökonoomia ainekomisjoni esimehe asetäitja

ARS LONGA, VITA BREVIS

Möödunud nädalal lõppes TPI kujutava kunsti rahvaülikooli järjekordne õppeaasta. Käsitletud kunstivoolud olid 19. sajandi realism, impressionism, kriitiline realism Venemaal, muudatused vene kunstis ja lääne kunst sajandivahetusel. Tutvustati ka maailma kuulsamates kunstimuuseumides säilitatavaid teoseid. Kunstimaailma katet avasid nimekad lektorid L. Soonpää, J. Kangilaski jt. üheaegselt diapositiivide demonstreerimisega.

Osavõturohkeks kujunesid vanaaasta lõpul korraldatud ekskursioon Moskva kunstimuuseumidesse ja Ermitaaži külastamine märtsikuus. Oli võimalik oma silmaga tutvuda saksa, prantsuse ja esmakordselt ameerika, põhiliselt erakogudes säilitatavate kunstiväärtustega.

Märtsi kesksemaks sündmuseks meie vabariigis oli J. Köleri 150. sünniaastapäeva tähistamine. Ka rahvaülikoolis pühendati sellele teemale loeng. Kölerit tutvustati kui eesti kujutava kunsti rajajat. Viimaseks ürituseks oli kujutava kunsti rahvaülikooli rektoraadi poolt korraldatud ekskursioon kunstimuuseumi. Seal oli võimalik vahetult tutvuda Köleri teostega ja kuulata rahvaülikooli prorektori Elfriede Mägi asjalikku analüüsi ning näpunäiteid. Kõik, kel huvi asja vastu, saavad rahvaülikooli tööst järgmisel õppeaastal osa võtta.

KALJU PETERSON,
EE-42

RAAMATU-UUDISEID

Депонированные рукописи. (Естественные и точные науки, техника). Библиографический указатель. М., 1976— (ВИНИТИ. Сектор теории и методики депонирования научных работ).

* Alates 1976. aastast ilmub I kord kuus, üksiknumbri hind 50 kop. ning seda on võimalik tellida asutustel ja üksikisikutel. Aastail 1963—1975 andis samasisulist informatsiooni ebaregulaarselt ilmuv hinnata väljaanne «Каталог депонированных рукописей», mida saadeti suurematele raamatukogudele.

* Ajakirja iga number sisaldab:

a) põhiosas — autoreferaate ВИНИТИ-s deponeeritud teaduslike tööde käsikirjadest;

b) lisas — bibliograafiakirjeid kesksetes tootmisharu- ja vabariiklikes infoinstituutides deponeeritud käsikirjadest, mille kohta on saadetud referaadid ВИНИТИ-sse avaldamiseks referaatajakirja vastavas seerias;

c) autoriregistri põhiosa kohta.

* Nimestiku põhiosas on referaadid jaotatud ВИНИТИ referaatajakirjade rubriikide alusel ja varustatud UDK indeksiga, esitades seega ülevaatlikku infootsisüsteemi.

* Vajalikust deponeeritud käsikirjast saavad asutused ja üksikisikud tellida koopiat sellest infoinstituudist, kus käsikiri on deponeeritud.

Aegus TPI-st

...KUI KÕLAVAD FANFAARID: «SIIN OLÜMPIALINN TALLINN»...

See jutuajamine leidis aset Tallinna Linna TSN Täitevkomitees. Vestluskaaslasteks OLEG SAPOŽNIN ja URMO KALA.

◆ Kust meile tulite, millal lõpetasite?

O. S. Lõpetasin Tallinna 30. keskkooli. TPI-st sain 1954. a. elektriinseneri diplomi — seega elektrijaamade ja -võrkude eriala lõpetanu.

U. K. Pärnus lõpetasin II keskkooli (kuldmedaliga). TPI lõpetasin 1962. a. ehitusteaduskonna tööstuse- ja tsiviilehituse erialal (kiitusega), nii et ehitusinsener.

◆ Millise spordialaga tegelesite üliõpilaspõlves?

O. S. Jalgrattaspordiga. Selle «pisiku» sain juba keskkoolis, TPI-s süvenes huvi veelgi. Olin 4 aastat TPI SK jalgrattasektsiooni esimees. Parim tulemus oli II koht Tallinna meistrivõistlustel. 13 aastat juhtisin pealinna jalgrattasektsiooni büroo tegevust. Üleliiduline kohtunikukategooria omistati mulle siis, kui olin diplomand. Huvi selle spordiala vastu on püsinud seega ligi 30 aastat.

U. K. Mängisin TPI esindusmeeskonnas võrkpalli, paaril korral tulin vabariigi meistriks. Aktiivselt sai kaasa löödud ka spordiorganisatsioonides — ehitusteaduskonna k/k nõukogus ja TPI Spordiklubi juhatuses.

◆ Mida tegite pärast inseneridiplomi saamist?

O. S. 20 aastat olin «Eesti Energia» süsteemis, alates elektrijaama valveinsenerist kuni trusti «Eesti Elektrivõrkude Ehitus» juhataja ametikohani. 1975. aastast aga olen Tallinna TSN Täitevkomitee aseesimees ja ühtlasi Moskva 1980. a. olümpiamängude orgkomitee liige ning orgkomitee «Olümpia-80» Tallinna osakonna esimees. Nii et lõpuks olen välja jõudnud spordirindele.

U. K. Pärast TPI lõpetamist juhtisin 3 aastat Tartu Linna Kapitaalehituse Osakonna tööd. Hiljem olin samas Ehitusvalitsuse peatehnoloog. Ühesõnaga — ehitasin maju. 1967—69 olin ENSV Riikliku Plaanikomitee elamu- ja kommunaalmajanduse osakonna juhataja asetäitja. Sealt asusin tööle alal, mis seni oli olnud hobiks — ENSV Ministrite Nõukogu juures asuva Kehakultuuri- ja Spordikomitee esimehe asetäitjana (1969—1975). Olen seotud vabariigi spordirajatistega ja spordivahendite tootmisega. Sellele kohale tõi mind ehituse organisatsiooni ja tehnoloogia ning spordi tundmine. Seega muutus spordiarmastus ja tegelemine organisatsioonilise tööga mitmesugustel tasandeil huvitavaks elukutseks. Praegune täpne ametinimetus on orgkomitee «Olümpia-80» Tallinna osakonna peaspetsialist.

◆ Millistes riikides olete viibinud, milliseid keeli valdate?

O. S. Rahvusvahelise kategooria saamine sidus mind paljude jalgrattavõistlustega. Kuulsatel rahutuuridel olen kohtuniku ametit pidanud seitsmel korral. 1974. a. olin peakohtunik MM-võistlustel Montrealis ja mullu juunioride MM-võistlustel Šveitsis.

Täielik nimekiri aga oleks: Soome, Poola, SDV, Tšehhoslovakkia, Bulgaaria, Šveits, Holland, Hispaania, Maroko, Kanada, Prantsusmaa ja SFV. Valdan vabalt saksa ja prantsuse keelt.

U. K. NSV Liidu spordidelegatsioonide koosseisus oli mul võimalus oma silmaga näha taliolümpiamänge Jaapanis (Sapporo 1972) ja USA-s peetud MM-võistlusi DN-klassi jääpurjetamises (1973). Olen viibinud Saksa DV-s, Soomes, Bulgaarias, SFV-s, Poolas ja Ungaris. Need välissõidud on võimaldanud teha ka tähelepanekuid mitmesuguste spordirajatiste kohta. Näiteks Kieli olümpiaregati võistluspaigad ja mitmesugused organisatsioonilised lahendused nägin ära ja nüüd on palju mõtteid Pirita olümpiakompleksi rajamisel.

Olen läbi ajanud inglise keelega, ka soome keelt läheb ikka ja jälle tarvis. Siinkohal tudengitele: ärge jätke kasutamata ühtegi võimalust võõrkeelte oskuse omandamiseks ja praktiseerimiseks!

◆ Missuguseid spordiameteid peate? Aunimetused?

O. S. Hulk aastaid olen juhtinud ENSV Jalgrattaspordi Föderatsiooni Presiidiumi tööd. Arvan, et tulemusi meil on. Kahju, et see spordiala ei ole TPI-s enam populaarne. On ju arusaadav, et kõrgkoolides pole «maanteemehi», sest igapäevased 100—200 km pikkused otsad ei klapi tehnikatudengi ajakavaga mitte kuidagi. Aga trekisõit? Tallinnas ju velotrekk olemas. Teatavasti on NSVL parimad trekisõitjad kõrgkoolide spordiklubidest, sest see ala nõuab nn. «lahtist pead» ja kombineerimisoskust, seda aga üliõpilastel on.

1968. a. omistati mulle Eesti NSV teenelise sporditegelase aunimetus. Võin veendunult ütelda, et minu kui spordijuhi kujunemisele aitas palju kaasa organisatsiooniline töö TPI SK ja linna spordisektsioonides. V kursuse tudengina omandasin oskuse inimestega suhtlemiseks. See on inseneri- ja sporditöös väga vajalik.

U. K. Praegu löön ise spordis kaasa kehakultuurikollektiivi tasemel. VTK normatiivid **O. S.** ja **U. K.** TV-s ja ajakirjandusès oleme sellest juba juttu teinud. Kindel on, et olümpiaregatt Pirital saab osavõtjate arvu poolest olema suurem kui Kingstonis, sest purjesport muutub üha populaarsemaks. Ka koht on seekord kättesaadavam.

Olümpiarajatiste projektid viiakse peagi ehitusplatsidele. Ehitamise kõrgpunkt tuleb aastail 1977—79. Kuid juba praegu käib ehitustegevus seoses eksperimentaal-laevatehase ümberkolimisega Paljassaarde. Suvel rakendatakse tööle EÜE-76 üliõpilasrühmad. Loodame, et TPI on siin avangardis.

Hiljuti alustasime transpordi, toitlustamise, majutamise planeerimist — aeg ei oota! Lahendada tuleb ka kultuuriprogramm ja vaba aja veetmisega seotud küsimusi. Olümpiatseremoonia — riikide hümnid ja lipud, autasustamine on omaette küsimus. Lisaks veel tuhat asja ja asjaajamist.

Nagu arvata võib, tuleb olümpiaregati ajaks mitmesugustele töödele võtta vähemalt 4000 inimest — sadama laevapoistest automaatikainseneridani. Siin ootame abi ka TPI üliõpilastelt ja õppejõududelt. Kõigepealt peaksid aga üliõpilased oma kodule Mustamäel käed külge lööma — ühiselamute, spordiväljakute ja ümbruse korrastamisel jm. Osa külalisi majutatakse kindlasti Mustamäele. Spordiklubi peaks aga jätkama tublide aktivistide kasvatamist ja mitmesuguste sporditraditsioonide edasiarendamist. Jõuab ju mullu — 1975. aastal vastuvõetud tudeng olümpia-aastaks diplomandi seisusse. Spordivaimus kasvatatud kaader juba alt ei vea!

◆ Keda meenutate TPI õppejõududest?

O. S. Dotsent Sergo Buasidzet.

U. K. Professor Heinrich Laulu.

Vestles

HARRI ERM

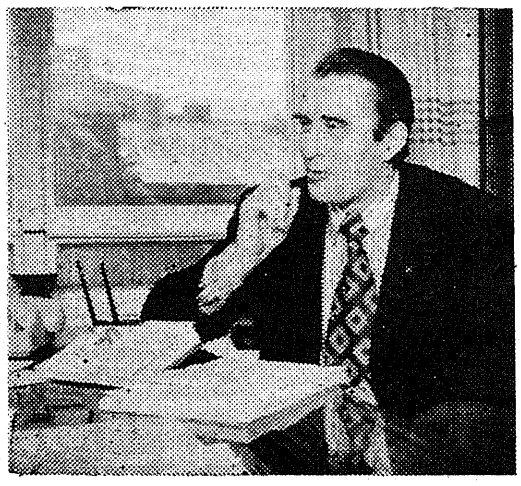

● Oleg Sapožnin ja Urmo Kala. ●

JAAN SAARE fotod.

Juubelihooajast

X TPI FILMIKLUBI

Filmiklubi lõpetas oma X hooaja ettekavatsetust veidi varem, juba 7. mail. Seda tehti aga siiski mitte suviste ilmade, vaid aulas alanud remondi tõttu. Suvepuhkus tuleb nüüd pikem ja selleks, et sügiseks mitte ära unustada, mida sel aastal klubis tehti, siis võtaksin kokku, mida tänavu vaatasime.

Rohkem kui eelmistel hooaegadel vaatasime dokumentaalteoseid ja võib julgelt öelda, et kogu «Tallinnfilmi» ja «Eesti Telefilmi» praegune dokumentaalfilmide paremik peaks meie klubilastele nüüd tuttav olema, samuti ka mitmed tõsielufilmid varasematest aegadest.

Filmiteadlase V. Paasi abiga tegime tutvust eesti filmikunsti esimeste sammudega ja veendusime, et ka eesti kinematograafia on läbi teinud samasuguse ajaloolise arengutee nagu teisedki maad. J. Pääsukese poolt 1912.—1914. a. tehtud esimeste filmikatkendite abil nägime 1913. a. suurt lumetuisku Eestis. Nägime ka, kui pidulikult Pärnu tuletõrjujad 1914. a. oma tegevuse 50. aastapäeva pühitsesid. Vaatasime koostöös «Vanemuise» näitlejatega valminud «Karujahti Pärnumaal», mis kajastas tolle perioodi poliitilist võitlust Eestis ja oli üks esimesi katseid meie mängufilmis. J. Pääsukese filmid on tänaseni säilitanud kultuuriajaloolise väärtuse.

◆ **JURI ILJENKO filmides on peaosaliseks olnud tema näitlejast abikaasa LARISSA KADOTŠNIKOVA.**

Uuematest teostest vaatasime tänavu «Tallinnfilmi» dokumentaalfilmide X festivalil Rakveres esikohale tulnud ääretult inimlikku, oma siiruse, lihtsuse ja loomulikkuse poolest lausa vapustavat filmi «Sündis inimene» (režissöör L. Laius). Nägime ka sama festivali teise koha saanud «Juhan Liivi lugu» (rež. K. Puks), mis oma sügava emotsionaalsusega ja meisterliku operaatoritööga (P. Tooming) väga hea mulje jättis. Meie tuntud maalikunstniku Johann Köleri 150. sünniaastapäeva puhul valminud «Kunstnik Johann Köler» pani mõtlema inimesest, kelle poolt maalitud suursuguste aadlike värvikirevaid portreid on imelik kõrvuti panna maalidega vanadusest lagunevast kodutarest ja kunstniku vanematest, kelle nägudelt peegelduvad vastu möödunud aegade raske töö ja elumured, kes aga seevõrra on ka kõigist teistest südamelähedasemad. Millised kontrastid!

Meelde on jäänud ka A. Söödi «Dirigendid» üldlaulupidude liikumisjuhist Fred Raudbergist. Sügava, tõsise ja väga aktuaalse problemaatikaga jäi meelde J. Müüri «Võõras kigi».

Meie ekraanile jõudsid ka toredad joonisfilmid: A. Paistiku «Värvilind», R. Raamatu «Lend» ja R. Tammiku «Jänku». «Tallinnfilmi» dokumentalistidest olid meie külalisteks R. Maran oma filmidega «Inimene ja loodus» ning S. Školnikov, kellega koos tähistasime võidupüha ja vaatasime tema filmi «Kogu öö käis sõda».

«Tallinnfilmi» mängufilmidest jõudsid sel hooajal meie klubi ekraanile G. Kromonovi «Briljandid proletariaadi diktatuurile» ja «Suvi», mille tõi kaasa režissöör Arvo Kruusement.

Nõukogude filmidest olid huvitavamad A. Smirnovi «Sügis», ja A. Tarkovski «Peegel» — mälestuste, meenutuste, unistuste sügavalt isiklik kogum. Film emast, minu armastusest tema vastu, lapsepõlvest — nii ütles A. Tarkovski ise. Esimesel hetkel võib-olla segane, mõistmatu ... Aga meil kõigil on ju olnud lapsepõlv, ema, on mälestused ... Peaosas võrratu Margarita Terehhova. Sügisel oli meil külas ka Igor Iljenko oma uue filmiga «Ela ja unista». Temaga toimus huvitav vestlusõhtu. Meelde jäid Veneetsia, Locarno, ja Sorrento rahvusvahelistel filmifestivalidel auhinnatud vendade Narlijevite perekondlik debüüt «Turkmenfilmis» «Minia», vanameistri M. Rommi «Ma usun siiski», IX Moskva rahvusvahelisel filmifestivalil peaauhinna võitnud «Derzu Uzula», mis valmis «Mosfilmis» maailmakuulsa jaapani režisööri Akira Kurosawa juhtimisel.

◆ **Üks tänapäeva suuremaid kinematografiste — Frederico Fellini, selliste põhjapanevate filmide nagu «Magus elu», «8½» ning «Giulietta ja vaimud» looja.**

Välisfilmidest saime kõige ulatuslikuma ülevaate itaalia, poola ja prantsuse kinematograafia paremate saavutustest ja nende maade filmikunsti põhjalikumat tutvustamist tahame jätkata ka järgmisel aastal. Vaatasime selliste meistrite nagu F. Fellini, V. de Sica, L. Visconti, M. Antonioni maailmakuulsaid teoseid, tuntud poola kineastide A. Vajda, E. Żebrowski ja A. Krause filme. Jätkasime prantsuse filmikunsti tutvustamist ja nägime J.-L. Godard'i, F. Truffaut', J.-P. Melville'i, C. Cabrali, R. Clementi, C. Autant-Lara, J. Duvivier' töid.

Päris kõiki muidugi üles lugeda ei jõua, kuid praegu võib iga asjasthuvitatu filmiklubis linastunud filmide nimestikuga tutvuda igal teisipäeval ja reedel uute abonementide ostmisel. Samas müüakse ka filmiklubi märke ja on võimalik tutvuda filmialase kirjandusega. Sealjuures peaksid kõik tulevased filmiklubi liikmed täitma ka ankeedi, mille põhjal saaksime klubilaste soove rohkem arvestada ja uueks hooajaks repertuaari koostada, mis igale klubilasele meeldivaid filmielamusi tooks.

REET RISTLAAN
TPI filmiklubi juhatuse liige.

Tutvustame komsomoliikte

• AIME •

Õpperühm TI-11 ... rühmavanema abi AIME RONG. Esimene koolipäev. Üliõpilasena. Esimene tutvus. Sinuga. Olime siis nii vaiksed ja rohelised. Vaatasime uudistavalt MEIE rühma. Leida tuli iseennast ja oma rühmakaaslasi, oma koht rühmas, teaduskonnas, instituudis. Paljudel läks algus vaeveliselt. Sina aga suutsid iseenda ja oma koha leida. Üsna kiiresti.

Neli aastat õpinguid on nüüd möödas. Ees praktika, veel paar kuud kooliskäimist, viimane sess, diplomipraktika, riigieksam, diplomitöö kirjutamine, kaitsmine ja ... Jah. Lõpetamine.

Kõige raskemaks kursuseks pead teist. Raskeim eksam?

Enne etteastumist on kõik ühtviisi rasked.

Pingelisemaks pead eksamit, kus õppejõuga ligi tund aega poliitökonoomiaalastest probleemidest rääkida tuli. Eksamil oled maha kirjutanud?

Muidugi.

Et TI-81 teaduskonna ja instituudi parimate hulgas püsiks, oled Sina kui rühmavanem oma parima andnud. Oled rühmale eeskujuks, Sinu matriklis on vaid neli nelja ja see, et Sa Lauristini-nimelist stipendiumi saad, räägib ise enda eest. Rühma tõsist õppimist näitavad ilmekalt viimased eksamisessioonid — äsjalõppenul oli 240 hinde seas vaid kolm rahuldavat. Kuidas hindad oma grupikaaslasi?

Toredad. Inimesed on sõbralikud, mõistvad ja mis peaasi — abivalmid.

Tudengite hulgas liikudes võib kuulda, et mis neil TI-katel viga, nii kerge eriala. Mis Sina sellest arvad?

Ei arva. Ühel TI-kal on vaja palju loogilist ja abstraktset mõtlemist. On ju meie eriala loominguline. Ja tööd on vaja enda kallal teha. Palju. Tänu kateedri õpetamismeetodile ei nõuta kuiva pähetuupimist. Asjast on vaja aru saada.

Kas eriala valikul oli teisel kaalukausil ka midagi enamvähem kindlat?

Algul muusika, siis juura. Ka keeled. Juurasse ei julgenud minna, ikkagi tüdruk. Nõos pandi enam rõhku reaalainetele ja neis tundsin end tugevamana. Üldiselt on Nõo kool minu jaoks maailma parim.

Sinu muusika-armastus paistis välja juba esimestel rühmaõhtutel. Sulle meeldib laulda, klaverit, akordioni ja kitarri mängida. Kitarri tahaksid tõsisemalt käsile võtta. Klaverit õppisid esimesed kuus aastat Valga Laste Muusikakoolis, viimane aasta juba Tartus, keskkoolipäevil.

Inglise keele tahan selgeks õppida. Paljud laulud on inglise keeles, siis saaks aru ja oskaks ka ise laulda.

Juurat oleksid võinud õppima minna küll. Oskad olla hea advokaat. Rühmale ja rühmakaaslastele juba liiga teha ei lase. Vajaduse korral suudad ka õppejõu «pehmeks» rääkida.

Ettekujutus tudengielust esimesel kursusel ja nüüd?

Algul kartsin eksameid, koolis sai ilma läbi. Muusikakoolis küll tegin, küll see polnud see. Ei kujutanud ette, kuidas jõuan loengu üles kirjutada, kuidas tudeng üldse jõuab nii paljuga tegelda — õppida, ühiskondlikult tegev olla, kinos ja teatris käia ja veel muudki teha. Praegu on see kõik nii loomulik, eksamgi on tavaline. Juba tunnen, et ootan sessi, siis saab oma tahtejõu, võimed ja magamataoleku kestvuse proovile panna.

Sinu esimene ühiskondlik ülesanne?

Lasteaias. Nelja-aastaselt. Oskasin lugeda ja kui kasvatajatädid tahtsid kusagile minna, pandi mind teistele lastele muinasjutte ette lugema.

«Ühiskondlik inimene» olengi juba teisest eluaastast. Edaspidi jätkus rahmeldamist niipalju, et kodus vaid söömas-magamas ja õppetükke tegemas sai käidud..

Ühiskondliku tegevuse loomuliku jätkuna pead praegu majandusteaduskonna komsomolisekretäri ametit. Kõige raskem selle juures?

Kui annad inimesele ülesande ja loodad, et ta selle ära teeb ning kui ta korduvatele meeldetuletustele vaatamata ikkagi tegemata jätab.

Meeldivam?

Inimestega on tore töötada. Ja üldse on rõõmu rohkem kui muret.

Sinu kui komsomolisekretäri suurim soov?

Et inimesed oleksid kohusetundlikumad, saaksid aru ühest korrast ütlemisest.

Milline on HEA AKTIVIST?

Kes täidab antud ülesande sisemise rõõmuga, teeb seda loominguliselt, on mõttega asja juures, kes pole konformist.

Kas aktiviste peaks rohkem või vähem arvestama kui teisi, tavalisi tudengeid?

Kui, siis tuleb esineda ainult suuremate nõudmistega. Aktivistisse ei tohi õppejõud eksamil leebemalt suhtuda. Teeb ta ju ühiskondlikku tööd omal tahtel ja vaba aja arvel. Hästi õppida — see peaks aktiivsele tudengile prestiižiküsimus olema.

Et jõuad lisaks eelpoolnimetatule ka Eesti Üliõpilasnõukogu aseesimehe ja Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku vastutusrikkaid ülesandeid täita, näitab, et oskad oma aega optimaalselt jaotada.

Varasemas koolipõlves tegid hoolega sporti, olid rajooni edetabelis. Teaduskonna spartakiaadil lõid rühma eest kaasa. Aga edasi?

Kahju on, oleks pidanud rohkem tegema. Edasi aga tervisespordi radadele. Figuur on ju vaja korras hoida.

EÜE?

See pole õige tudeng, kes pole malevas käinud. Malev on koht, kus tudeng õpib tudengit kahe kuu jooksul rohkem tundma kui viie õpinguaasta jooksul. Malevas kuuled teiste kõrgkoolide argielust. Õpid tööd austama.

Ühiselamu?

Üksikule lapsele hea. Õpetab iseseisvalt elama.

Mida arvad abiellumisest ja perekonna loomisest tudengipõlves?

Kui on, kus elada, siis jah. Abielu soodustab oskust aega jaotada. Imetlen tudengeid-emasid, kel on väike laps, mees ja kes suudavad seejuures õppetööga hästi toime tulla. Tohutut tahtejõudu on vaja.

Kas ühiselamu üliõpilastest abielupaaridele?

Kui võimalik, siis ideaalne variant.

Palju lapsi peaks perekonnas olema?

Igatahes mitte üks. Rohkem.

Korteriga kindlustamine tulevases töökohas aitab kaasa noore spetsialisti arengule.

Kindlasti. Mis töötahet saab olla, kui pole õieti kusagil elada. Ja kus sa perekondagi lood. On ju niikuinii viis aastat TPI ühiselamus elatud.

Oled käinud Tšehhoslovakkias, Poolas, Saksa DV-s. Mis on meelde jäänud?

Tšehhimaal käisin 1967. a. peale 6. klassi lõpetamist. 1974. a. Poolas rabas arhitektuur, meeldis Gdansk. Möödunud aastal Saksa DV. Tohutu kord arvutuskeskustes, konditsioneeritud õhk. Nägime arvutite tegemist. Dresden, kunstigalerii. Ja muidugi ootamatu kohtumine meie õppejõu Elsa Pandiga Weimaris.

Mis meeldib?

Klaaskompvekid, Tammsaare, susiseva lõpuga inglisekeelsed sõnad, klaver, päike, söögitegemine, rändamine, kitarr, teater, toredad sõbrad, Liivi luule, paduvihmas käia, Bach, kodus olla, Ita Ever, käsitööd teha, Martini «Armurõõm», suured mustad puudlid, hea laps olla, vanad laulud ja ise laulda.

Ees ootab malevasuvi Ungaris. Komissarina. Selleks ja ka «sabast üle saamiseks» — jaksu Sulle.

KALJU VAIKJÄRV
rühmakaaslane

△ Aime loeb ette TPI komsomoli raportit NLKP XXV kongressile.

TAGASI ISEENDA JUURDE

● PAAVO KIVINE ●

Iga põlvkond on veendunud, et tema ajastu on erakordne, kõige eelnenu tipp, tema ise jõudnud seniolematu mõistusliku tasemeni ja tunnetusliku sügavuseni, tema probleemid uued ning nende lahendamisest sõltub inimkonna edasine eksistents.

Teadlastel on saanud moeks pilduda paradokse: inimmõistus on uute ühiskondlike suhete ja automatiseerimise abil vabastanud meid neetud füüsilisest orjamisest... et surra liikumisvaegusse. Inimkeha võimaluste suurim avastaja — sport — on vaatemänguna aheldanud hulgad liikumatuks teleükssilma ette. Hoiatavad tohtrid: uue tõve vastu ravimeid polevat. Agiteerivad eeter ja trükimust: liikugem! Lõpuks võib tõesti kõhe hakata — mine sa hullu tea?

Teed katse uurida asja faktide, loogika, kaine mõistuse kaasabil. Isikliku katse, oma võimete tasemel, isikliku kasusaamise eesmärgil.

Mõistus, meie ülistatud ratio, tunnistab ainult faktide keelt.

Olgu. Arenenud maades tehakse täna masinatega 95% sellest tööst, mis sada aastat tagasi sooritati inimjõul. Lisagem transport, telefon, lift, keskküte, veevarustus. Mis jääb? Kaks sammu käia ja nupule vajutada. Inimajaloo üks põhilisi unistusi on täide läinud, piinadest vabas kehas võib õitsele lüüa vaba vaim.

Stopp! Arenenud maades sureb iga teine paremas loomeeas inimene südame-veresoonkonna haigustesse, mis on algselt tingitud füüsilise koormuse vähenemisest. Mis mõte oli sel juhul inimese vabastamisel? Kas pole see sama, kui vabastada inimene kõrbes vanglast ja jätta ta väravate taha leivaraasu ja veepiisata!

Kõlab silmakirjalik küsimus: kus on väljapääs? Ei milleski uues, ikka sellessamas, mida on läbi aastatuhandete tundnud tööst vabastatud ühiskonnakihid ja mis alles nüüd (ja sedagi arenenud maades) avaneb kõigile ühiskonnaliikmetele — mängulises tegevuses.

Miks siis ikkagi need kurikuulsad viiskümmend protsenti, kui pääsemine on nii lihtsas ja ammutuntus: vabas füüsilises töös, kehakultuuris, spordis, kättesaadavas ja meeldivas? Mis takistab? Mis?

Aga just selle küsimuseni jõudnult jääb mõistus jänni, tõstab käed üles. Aga et ta mitte kunagi ja mitte kusagil ei loobu oma missioonist maailma parandada, siis esitab ta alljärgnevalt oma traktaadi. Jälgigem meiegi huvi pärast seda.

Kas te pesete iga päev nägu?
No-no-no!
Võimlete? Jooksete?
Seda küll mitte.

Millest siis see eriline hoolitsus ainult ühe kehaosa eest? Mustus torkab silma, häbi on. Aga kas kõhuke ei torka silma? On koguni soliidne?

Milleks vaielda? Näo pesemine on kultuur. Keha eest hoolitsemine kehakultuur. On totter hoolitseda ühe osa eest, kui kogu kompleks läheb vastu hukule.

Huvitav, kes kuuluvad selle kurva 50% hulka? Ametnikud, teenistujad, juhtivad töötajad, tohtrid ise, teadlased. Need, kel pole mahti neid järeldusi iseendale kohaldada, kes teevad seetõttu näo, nagu ei tapaks tänapäeva maailmas mitte liikumisvaegus, vaid närvipinge. Nagu oleks tänastes pingelistes situatsioonides võimatu terveks jääda. Justkui närvisüsteem asetseks omaette, väljaspool meie füüsilist mina. Nagu ei võnguks närvitraadid mitte meie logisevas, roostetavas konstruktsioonis, nagu ei toituks nad oma peremehe lauas.

Seotagu meid tooli külge, mõõdetagu meie lihaseid nädala pärast. Mitu protsenti oleme väetimaks jäänud? Palju. Tegelikult me olemegi end ise juba vabatahtlikult kinni sidunud. Miinimum liigutusi! Oleme valinud vabatahtliku enesehävitamise. Kas meie organism on selleks programmeeritud? Milleks siis elu eest põgenemine koopakaru küüsist (siis, kui osavam jäi elama) viis arengut edasi? Looduslik valik? Darvinism? Hiilgav inimmõistus on paljugi võitnud. Keegi ei aja enam taga. Ka kõige nõrgem pole füüsiliselt ohustatud. Mõõdetud sammul töö- (söögi-, joogi-) laua poole.

Helged eesmärgid, just nagu tumedadki, pimestavad samamoodi. Tootmise progress, tarbimise progress. Ennastsalgavalt postil. Autoga tööle, liftiga üles, telefon pihku, koosolek kokku, kõik jõud mängu, puhkamata, lõdvestamata. Kel veel aega lusti joosta! Äkki lõpeb kõik. Ilus elu — teenimatu surm. Kes ütleks: kuritegelik elu iseenda, järelikult ühiskonnagi vastu, seaduspärane lõpp? Oli see ohver inimkonnale surmvajalik? On's ühiskond oma nõudmistes nii drakooniline? Erandsituatsioonides, ajaloo pöördemomentidel — jah, reeglina — ei. Oskuse töötada oleme omandanud, oskust puhata peame veel õppima. Kõikvõimalikke kangelastegusid võib töölaua taga teha, üht siiski mitte iialgi — anda oma kehale, mida keha nõuab. Muidu keha protesteerib. Protesti nimi on infarkt.

Ometi on väljapääs nii lihtne. Me kõik ju teame, mida vajame. Tulge jooksma, suusatama, trimmima! Tehkem seda, mis on hea, meeldiv, meile kõigile kasulik!

* * *

Ja asugem lõpetuseks veel kord koturnidele. On seaduspärastatud, et vahetult pärast suuremaid katastroofe (üleujutused, maavärisemised jne.) toimub hüppeline rahvastiku kasv. Ebasoodsaimate tingimuste kiuste (nälg, haigused, peavarjuta olek), eksistentsi piirsituatsioonis, ristí vastu tervele mõistusele, reageerib inimkond plahvatusliku paljunemisega, emotsionaalse purskega, mis ta kokkuvõttes päästab. Uskugem siis, et kui mõistuse progress on viinud inimkonna füüsilise eksistentsi hüpoteetilise piirsituatsioonini, astub vahele teadvus ja annab käsu: marss! tagasi iseenda juurde!

Lühendatult ajakirjast
«KEHAKULTUUR»

sport

SULGPALLURID LÕPETASID HOOAJA

Sulgpallihooaja viimased võistlused on peetud. Instituudi üliõpilaskoondis (A. Kivilo, R. Link, A. Kaldmaa, A. Siirde, S. Lõoke, R. Bazanov) esines edukalt Liepajas, võites sealse Pedagoogilise Instituudi tulemusega 15:6.

*

TPI õppejõududel olid külas kolleegid Leningradi Avioinstituudist. Meile tõid võidupunkte A. Kivilo, S. Nurges ja H. Jürviste üksikmängudes ning koos A. Vaimeli, Ü. Nurgese ja M. Koppeliga ka paarismängudes. Võit meile 6:4.

TPI sulgpallimeistriteks tulid:

Naiste üksikmäng:
Skaidrite Nurges (autoteede kateeder), Sirje Lõoke (KÜ-41), Reet Bazanov (TR-61), Ülle Schönberg (E-23), Sirje Karik (KO-21).

Meeste üksikmäng:
Rein Nuudi (MM-41), Enn Levet (TPI lõpetanu), Maano Koppel (õppejõud), Raivo Link (TI-61), A. Kaldmaa (TL-61), Ants Vaimel (õppejõud), Imre Peets (KR-41), Andres Siirde (AO-21), Meelis Mihula (LS-61), Rein Hommuk (LE-21).

Meespaaridest olid parimad Rein Nuudi ja Toomas Randmäe, naispaaridest Sirje Lõoke ja Reet Bazanov, segapaaridest Rein Nuudi ja Reet Bazanov.

*

Mai lõpus seisavad õppejõududel ees kohtumised Riias, kus vastasteks on Kaunase PI ja Riia PI sulgpallurid.

SIRJE LÕOKE (KÜ-41)

KÕRGKOOLIDE SPARTAKIAAD POOLEL TEEL

Eesti NSV kõrgkoolide 1976. a. spartakiaadi kavas on 18 spordiala. Kolmel alal — võrk-, väravja korvpallis — lähevad arvesse eraldi nais- ja meeskondade tulemused. Aprilliks olid võistlused lõpetatud kümnel alal.

Tubli sissejuhatuse tegid lauatennisistid. Üle hulga aja võideti taas esikoht. Aastaid oleme harjunud, et klassikalise maadluse võistkond on kolmas. Möödunud, 1975. aastal, olid maadlejad teisel kohal. Tänavu kroonis treenerite (A. Kärner ja A. Mõttus) pingutusi edu. Võideti esikoht.

Meeste korvpallis on kõrgkoolide esindusvõistkonnad võrdsed. Meeldiv on see, et juba teist aastat on TPI mehed osanud karika ära tuua.

SPORDIALA	I	II	III	IV
1. Lauatennis	TPI	TRÜ	EPA	—
2. Tõstmine	EPA	TRÜ	TPI	—
3. Vehklemine	TRÜ	TPI	TPEDI	EPA
4. Suusatamine	TRÜ	TPEDI	TPI	EPA
5. Klassikal. maadlus	TPI	TRÜ	EPA	—
6. Ujumine	TPEDI	TPI	TRÜ	EPA
7. Korvpall (N)	TRÜ	TPI	—	—
8. Korvpall (M)	TPI	TRÜ	TPEDI	EPA
9. Laskmine	TRÜ	TPI	TPEDI	EPA
10. Sportvõimlemine	TRÜ	TPI	TPEDI	—

Teise koha saavutanuist tuleb esile tõsta laskureid. Sellel rakenduslikult tähtsal spordialal, mis on ka VTK kompleksis, ei ole meil sektsiooni. Tänu ühiskondlikule aktiivile ja eriti Neeme Pajusaarele (MA-22) saavutati II koht. Häid laskureid meil on. On vaja ainult treenerit, kes nendega sihikindlalt töötaks ja esikoht peaks olema võidetav.

Sportvõimlejad, kes on aastaid olnud esimesed, loovutasid tänavu oma koha TRÜ-le.

Kolmandale kohale on seni tulnud suusatajad ja tõstjad. Suusatajatel on raske konkureerida kõrgkoolidega, kel on meie Lõuna-Eesti kuppelmaastikul spordibaasid.

Kevadperioodil lähevad võistlustulle orienteerujad, võrkpallurid, tennisistid ja VTK mitmevõistlejad. Sügiseks jääb viis ala ning aasta lõpul selgitatakse spartakiaadi üldvõitja. Arvesse lähevad 15 parema ala tulemused igal kõrgkoolil.

A. TŠESNOKOV.

Sel inglise rock-grupil on fenomenaalne edu paljude maade noorsoo hulgas. Tony Palmer jagab oma muusika-muljeid ja ütleb üht-teist ansambli liikmete kohta. Avaldame järgnevalt tema artikli lühendatud variandi, mis esmakordselt trükiti ajakirjas «Observer».

VEEL MITTE ÜKSKI pop-grupp, ükski estraadiartist pole kogunud sellist ühekordset auditooriumi nagu LED ZEPPELIN. Möödunud aasta mais andis ansambel Londonis viis kontserti. Kaks tundi pärast piletite müügilelaskmist oli müüdud 51 tuhat piletit.

Kui nimetatud esinejate nelik oli lõpetanud oma USA-turnee 26-s linnas, siis ületas müüdud piletite arv 700 tuhat. Kõik piletid said otsa ühe päeva jooksul pärast kontserdikuulutuste ilmumist.

Veel enam väärib imestamist Led Zeppelini müüdud plaatide hulk. Kuue aasta jooksul kuus rekordtiraaži! Realiseeritud plaatide täpset arvu ei tea keegi — enam-vähem usaldusväärsete kokkuvõtete järgi 14 miljoni ümber. Ühes New-Yorgi kaupluses osteti kaksik-LP-d «Physical Graphyty» kiirusega 300 eksemplari tunnis. Nõudmine Zeppelini plaatide järele ületab «Rolling Stones»-ide plaadimüügi kolm korda. Isegi biitlite kohta ei saa midagi niisugust öelda.

Ja siiski, Zeppelin keeldus kategooriliselt oma eksisteerimise kolme esimese aasta jooksul end ajakirjanduse veergudel reklaamimast ja oma reklaamfotosid trükkimast. Ansambel loobus kindlast garantiist kommertsedule. Vaid üksainus kord esineti televisioonis ja raadios. Lai publik teadis neist vähe, võib-olla ainult seda fakti, et nad on inglased. Tänaseks on nad saavutanud õiguse end pidada meie päevade rock-muusika kõige populaarsemateks esinejateks. Nad on ka fenomenaalsete võimetega muusikud — iga esinemine tähendab neile kolm ja pool tundi pingelist ja kurnavat muusikalist loomingut. Ma arvan, et see on 70-ndate aastate kõige parem rock-ansambel, kõige silmapaistvam pärast biitleid.

*

Ameerika-turnee ajal sõitsin Zeppeliniga koos New-Yorgist Washingtoni, nende isiklikul lennukil.

Grupi liikmed kogunesid lennukisse üksikult. Esimesena tuli Robert Plant — (laulja), pikakasvuline, avala naeratusega, hoogne ja taltsutamatu oma entusiasmis, igaühel kaua kätt raputav, päevitunud ja tervitussõnu hõikav. Siis saabus John Paul Jones (organist) ja basskitarrist), libises märkamatult nahktooli ega lausunud ühtki sõna. Kärarikkalt tormas sisse John Bonham (löökriistad), valjuhäälne ja kogukas. Ja ilmuski viimane — kraapsjalga tehes, kogu oma olemusega hilinemise pärast vabandav, elegantne, peaaegu habras Jimmy Page — seolokitarrist ja LED ZEPPELINI asutaja.

*

Saabuti Washingtoni, sõideti politseieskordi saatel kontserdisaalini, kuhu siseneti tagauksest. Metalluksed prantsatasid nende järel lõgisedes kinni, lõigates ansambli austajatel ära igasuguse juurdepääsu oma lemmikutele.

Sees, kulisside taga, on ebamaine vaikus, kui mitte arvestada kaugemaloleva 25-tuhandese auditooriumi häälekõminat. Grupp pakib kiirustamata lahti oma asju.

*

ZEPPELIN veab endaga kaasas 44-liikmelist abipersonali. Tehniline grupp eesotsas disainer Jan Night'iga töötab ühtse kollektiivina 4 aastat. Tema kasutada on õige suured varad — 150 valgustit, nende hulgas 3 krüptoonilist laserprožektorit ja neoonkiri «LED ZEPPELIN», 5 valgustussammast, mida võib tõsta ja langetada, seadmed suitsu- ja heliefektide saavutamiseks. Kõik see kaadervärk on kokku umbes 310 tuhande vatise võimsusega. Sellele lisaks tuleb veel helisüsteem, mis on programmeeritud arvulise nihkega ajas ja mis kergendab keerukalt ülesehitatud muusikaliste teemade ja variatsioonide edasiandmist. Tema koguvõimsus on 70 tuhat vatti ja ta kindlustab kuuldekauguse kuni ühe miili ulatuses.

Nende esinemine laval vapustab. Seda ei saa võrrelda ühegi teatriga. Pole midagi, mis võiks sarnaneda pidevalt vahelduvale valguse ja heli ühendusele, mis on õnnestunud luua sellel grupil. LED ZEPPELIN on ansambel, kes tõi rocki 70-ndate aastate keskel esiplaanile. Page ütleb selle kohta: «Tänavate muusika on sinna tagasi viidud, kust ta on tulnud. Meie muusika on tehnikasajandi rahvamuusika. Juhtus nii, et ansambel jõudis publiku tasemeni.» Vaatleme korraks lühidalt kõiki Zeppelini liikmeid üksikult.

*

JOHN PAUL JONES mängib klaverit alates 6. eluaastast. Algul sattus ta Londoni ansamblitesse kui arranžeerija. Ta mõtles isegi koormeistri ametikoha peale Westminsteri kirikus.

Kui LED ZEPPELIN kogunes oma esimesele kontserdile, mis oli 26. detsembril 1968. a. Kopenhaagenis, polnud JOHN BONHAM veel kordagi lennukiga sõitnud. Praegu on ta 30-aastane.

ROBERT PLANT, kes kirjutab ansambli repertuaarist enamiku, õppis pärast kooli lõpetamist mõnda aega raamapidamist, kuid ei sallinud seda. Ilma erilise vaevata lõi ta mõned laulud, kuid tema muusika ei leidnud tunnustamist. Teda märgati alles siis, kui ta asus elama Londonisse. Seal avas Plant oma hääle rikkuse — kord magusakõlalise, kord läbilõikava, kord paljastava ja paluva, kord justkui puruneva. Selline hääl on sünnipärane, mitte pikaajaliste õpingute tulemus. «Minu häälega ei tohi ära harjuda. Massiline kuulajaskond on mulle hädavajalik, et ma võiksin tema poole pöörduda . . .».

Muusikud peavad JIMMY PAGE'i praegu üheks maailma paremaks kitarristiks. Temas üllatab uute võimaluste avastamine. Kui ajakirjad ta esimest korda kitarristiks number üks kuulutasid, oli ta siiralt hämmastunud. «Kui kitarrist ei kujuta ma endast midagi erilist, eks ole tõsi?» küsis ta kord minult.

15. eluaastani ta ei mänginud pilli, nüüd on ta 31. Kui ta sai 20-aastaseks, oli ta üks parematest kitarristidest Londonis.

*

Mida võib öelda selle muusika kohta? Tal on palju allikaid, laenatud on rocki, bluesi, džässi ja mustlasromansside elemente, stiililt on ta nende sulam. Kasutades nii tavalisi kui elektriinstrumente, ta kas rahustab või lausa mõirgab, ta on petlikult pealiskaudne. Oma emotsionaalse hõngu ammutab ta bluesist.

*

Jimmy Page on ansambli helilooja ja lavastaja, kes on rock-muusika vallas ületamatu meister. Selgus, et rock-muusika (pop- või ükskõik milline muu teile meeldiv stampnimetus) käsutuses on õige suured instrumentaalsed võimalused. Küsimus on ainult selles, kuidas neid kasutada. Page mõistis, et vastus on selge ja lihtne — kõik peitub meisterlikkuses. Page tajus ka ansambli liikmete üksmeele tähtsust. See võib paista liiga pretensioonika tõena, kuid paljude aastate jooksul segas pop-staaride kapriisne enesearmastus neid üksteist kuulda võtmast — ansambel lagunes ansambli järel, «sellepärast, et nad ei suutnud enam ühist keelt leida». Sageli nad isegi ei üritanud seda. Page'il on selles suhtes vedanud, sest Jonesi, Bonhami ja Planti isikus on ta avastanud kolm arenenud iseteadvustundega muusikut. On ansambleid, kelle muusikas on enam töötlusi ja maitsetki, kuid ei ole teist niisugust ansamblit, kes suudaks pidevalt luua suurepäraseid arranžeeringuid, ja vastupidi, nii vabalt improviseerida.

*

Nii tutvustati lääne maailma 1975. aasta ansamblit nr. 1.

Vene keelest
URMI REINDE

● TEHNIKASAJANDI RAHVAMUUSIKUD ●

Led Zeppelin

△ Jimmy Page

Vastutava toimetaja aset.
E. TÕNISMÄE

«Таллинский политехник», орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Таллинского политехнического института.

Trükikoda «Ühiselu»,
Tallinn, Pikk 40/42.
Hind 2 kop.

MB-02783.
Tellimuse nr. 97Z.

Toimetuse aadress: Tallinn, Ehitajate tee 5, TPI, 5. korpus, tuba 410. Tel. 532-723.